

Республикэм итворческэ амалхэр

Адыгэ Республикаем и Правительствэ зычэт унэм тыгъуасэ Адыгэ Республикаем и Лышъхъэу Къумпъил Муратрэ Урысыем икомпозиторхэм я Союз и Правление итхаматэу Рашид Калимуллинымрэ зэукигъу щизэдыялагъ.

Академическэ музыкэмкэ дунээ фестивалэу «Адыгея музыкальная» зыфиорэм икъызэухын епхыгъеу Адыгеим ар къэкlyагъ. Зэукигъум хэлэжьагъэх Адыгэ Республикаем культурамкэ иминистре иапэрэ гудзэу Ольга Гавшинаар, лъэпкь оредымкэ Адыгеим и Къэралыгъо ансамблэу «Исламыем» ихудожественнэ пащэу, АР-м икомпозиторхэм я Союз итхаматэу, Урысые Федерациием, Адыгеим, Пышээ, Къэбэртэе-Бэлькъарым, Къэрэшэе-Щэрджецым янароднэ артистэу Нэхэе Асплан.

Адыгеим и Лышъхъэх хъакъем шуфэс риҳыгъ ыкъи Урысыем икомпозиторхэм я Союз шуагъе къэзытышт зэдэлжээнигъэ тапэкли дырялэнэм, джащ фэдэу творческэ юфтхабзакъэхэр зэгъусэхэу республикэм Ѣзышшуахынхэм яфедэ зэрхэлтийр къыкыгъетхыгъ.

«Тиреспубликэ творческэ амал инхэр, цыф іэпэласэхэр иэх. Тэри ахэм іэпэлгъу тафэхъуным, ныбжыкъэхэу сэнаущыгъэ зыхэлхэм яшэныгъэхэмрэ якъулайнгъэхэмрэ ахагъэхъонымкэ амал ядгэгъотынэм тынаэ тетгэгъеты. Творческэ проект инхэм Адыгеир ахэлжъэнэм тэркэ мэхъянэшхо иэу щыт. Ащ пае Урысые Федерациием икомпозиторхэм я Союз тыригъусэу лъэпкь искуствэм тапэкли хъэхъонигъэ ышынымкэ, профессиональнэ музыкальнэ культурэм джыри нахь лъагэу зиэтнымкэ къыт-тефэрэр тшээнэм тыфэхъазыр. Тэтыхъязыр гупшысэ ыкъи творческэ

Сурэтыр А. Гусевым тыригъы.

ублэпэ гъэшгэхонхэм адедгэштэнэу. Цыфхэм якультурэрэ ягъэсэнгъэрэ джыри нахь ахэхъонымкэ, классическэ искуствэм тицифхэм анаэ нахь тყадзэнымкэ тфэлжэкыщтыр тшэшт», — къыхигъещыгъ Къумпъил Мурат.

Республикэм икультурэрэ искуствэрэ яхэхъонигъэ ышхъякъе иахь зэрэхишхъяэрэм пае Рашид Калимуллиним зэрэфэрээр Къумпъил Мурат къытуагъ ыкъи Ѣытхъуцэу «Адыгэ Рес-

публикаем искуствэхэмкэ изаслуженэ юфышшху» зыфиорэр композиторым фигъешшошагъ.

Урысыем икомпозиторхэм я Союз ипащэ къытуагъ Адыгеим ипрофессиональнэ искуствэ лъэгэпэ иным зэрэнэсигъэр ыкъи ехъ ышхъякъе уасэу къыфашыгъэм пае республикэм ихэбээ зуулыкъухэм зэрэфэрээр къытигъещыгъ. Лъэпкь культурэм джыри нахь зиушшомбгъуным ренэу ахэм

анаэ зератырагъэтэрэ къытуагъ.

«Сэ апэрэ Адыгеим сыйкызэрэхэрэ. Тазыфагу иль зэдэлжээнэгъэр нахь пытэ мэхъу зэпэйт. Лъйтэнэгъэ зыфэшшырэ Мурат Къэралбый ыкъор, игью тъэгъуэрэ юфтхабзэхэу Ѣытэнэгъэм дэгъо гъэцэлгээ Ѣытхъухэрэм къызэрэдебьаштэрэм пае «тхъауэгъэпсэушхо» осцо. Ахэм зыкъе ашыц проектэу «Адыгея музыкальная» зыфиорэр. Фестивалым ренэу нахь зеушшомбгъу. Мы ильзэс дунээ статус аш иэ хүгъе», — къыхигъещыгъ Рашид Калимуллиним.

Шыгу къэтгээхкъижы: академическэ музыкэмкэ дунээ фестивалыр тыгъуасэ Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо филармоние къызызшуахыгъ. Адыгеим иапэрэ профессиональнэ композиторэу, Урысыем инароднэ артистэу Нэхэе Асплан имзыкэ а концерт программэр къызэуихыгъ. Аш нэужум Урысыем, Белоруссием, Абхазиим, Узбекистан ыкъи Иран якомпозиторхэм аусыгъэхэр къызэуихыгъ.

Шэкюгъум и 17-м сыйхатыр 18-м Рашид Калимуллиним иавторскэ концерт Ѣытэшт. Аш ыусыгъэхэм цыфхэр ашыгъузэх, хэгъэгу зэфэшхъяфхэм яоркестре анахь дэгүхэм ахэр къырагъялох. Композиторым жанрэ зэфэшхъяфхэмкэ юф ешэ: оперэр, симфоническихкэ ыкъи камернэ произведениехэр, хорым пае аусырэ мэжъамэхэр, оред зэфэшхъяфхэр. Симфоническэ оркестрэм пае поэмэу «Асплан» зыфиорэмкэ концертым ипрограммэ аублэшт. Аш зыфэгъэхыгъэр композиторэу Нэхэе Асплан ары. Нэужум концертым къызызшутых оркестрэмэ скрипкэмрэ апае зэхальхэгъэ мэжъамэхэр, джащ фэдэу къэшь зэфэшхъяфхэр къашыщтых.

АР-м и Лышъхъэ ипресс-къулыкъу

Тидзэ къулыкъушшэхэм адырагъаштэ

Дзэ-патриотическэ клубэу «Ново-бронец» зыфиорэм хэушхъяфыкъыгъэ дзэ операцием хэлэжьэрэ дзэ къулыкъушшэхэм зэрэдьрагъаштэрэм тегъэпсихъэгъэ патриотическэ юфтхабзэр тыгъуасэ Мыекъуапэ Ѣызэхищагъ, автомобилькэ къыщэзэччыагъэх. Урысыемрэ Адыгеимрэ ябыракъхэр зытгыгъэ автомобиль 15 юфтхабзэм хэлэжьагъ.

(Икъух я 2-рэ нэклуб. ит.)

Медицинэ ІэпыІэгъур игъом аІэкІагъэхъашт

Херсон хэкум кыкыхи Адыгеим къэкощыгэхэм медицинэ ІэпыІэгъур араты. Піэльэ гъэнэфагъэкэ ахэр кызыщууцугъэ чыпіэхэм медицинэм иофишэхэм чэчи мафи дежурствэр ащахы.

Зэкіе къэкощыгэхэм медицинэ фэо-фашихэр афагъэцакіе, іззэгүү уцхэр ятыгэнхэм иофишыу хэпплэх.

Непекіе нэбгырэ 450-м ехъумэ медицинэ упчэжъэхъэр адашыгъэх, ахэм ашыщуу 76-р кіэлэцкылх. Коронавирусырэ гриппымрэ япхыгъэх упльэкхунхэр ашыгъэх, вакцинхэри зищыклагъэхэм ахальхагъэх, — кызылаугъ Адыгэ Республика мсауныгъэр къэухумэгъэхэм иофишэхэм и Министерстве.

Шыгу къэтэгъэкылыжы: Херсон хэкум кыкыхи нэбгырэ 500 фэдиз Адыгеим къэкылаугъ. Ахэм ашыщ зы куп Тевцожу районым куягъэ. Ренэу медицинэ ІэпыІэгъур зищыклагъэхэм сэкъатныгъэ зиэхэм апае ашыгъэх унэу Мыекуапэ дэтым чагъэтысхагъэх. Мыекъопэ районым ичыпіэ анах дахэхэм ашыщ турбазэхэ «Лань», «Горная», «Турист» зыфилохэрэм къэкылаугъэхэм анахыбэр ачлагъэтыхахагъ. Піэльэ гъэнэфагъекіе цыфхэм шъхъэгъэзэйлэ зыщагъотыгъэ пунктихэм яофишэхэр, социалнэ куулыкхэмэ гуфаклохэмэр ашыжхэр ахэм къапэгъокыгъэх. Тыдэки гуфэбэнгъэх хэльэу квашыгъокыгъэх, шхын стырхэр аратын. Хъэ-чэтуухэр зигъусэхэми ІэпыІэгъур афэхъугъэх.

Адыгеим и Лышхэе піэльэ гъэнэфагъекіе цыфхэр зычагъэтыхахагъэ чыпіэхэр ышыхъекіе

къыплыхъагъэх, ахэм ягъэшхэн зэрээхэшагъэх, медицинэм ыльэнкылхэр яфэо-фашихэр зэрэгъэцакіе, психологоческэ ІэпыІэгъур зэрэратырэм зашигъэгъозагъ.

АР-м и Лышхэе ипресс-къуулыкы

Тидзэ къулыкъушІэхэм адырагъаштэ

(Икіеух.)

Сыхъатыр 16-м къызэпачьэр АР-м и Къэралыгъо филармоние дэжк щырагъэхъагъ, заом хэкодагъэхэм ясаугъэт дэжк щаухыгъ. Урысыем, Теклоныгъэм, ДОСААФ-м ябыракъхэр автомобилхэм арысхэм айгыгъэх.

Ioftkhabzэм хэлэжъагъэх АР-м лъэпкъ Ioftkhembk, Ieklyb kъerakhem ашыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адярье зэлхыныгъэхэмкэ ыкли къэбар жъугъэм иамалхэмкэ и Комитет итхаматэ игуадзэу Константин Щербаковым.

Патриотическэ Ioftkhabzэм зытегъэпсихъэгъагъэр Урысыем идээ куулыкъушІэхэу хэушхъафыкыгъэ дээ операциеу Украина Ѣыкылорэм хэлажъэхэрэм зерадырагъаштэрэр къагъэльгъонир ары.

Хъасанэкъо Мурат спортыменхэм ямэфэкІкІэ къафэгушIуагъ

Хабзэ зэрэхъупъеу, ильэс къэс шэкъогъум и 16-м Урысыем самбэмкіе и Мафэ тихэгъэгүүхагъэунэфыкы. Урысые Федерацием и Федеральнэ Зэлукіе и Къэралыгъо Думэ идепутатэу Хъасанэкъо Мурат Адыгеим самбэмкіе итренерхэм, спортсменхэм, мы спорт лъэпкыр зикласэхэм ямэфэкІкІэ къафэгушIуагъ.

— Урысыем самбэмкіе и Мафэ фэшл сыгу кызыдеуу сышуфэгушо. Мы спорт лъэпкыр имэфэкі зыхагъэунэфыкырэр мыгъэ ильэс 84-рэ хъульэ, адэрэ спорт лъэпкхэм хэвшыкіе ар къахэцы. Тихэгъэгү ипашхэм къыхахыгъэ проектэ «Самбэмкіе бэнэнхэу гуртын эджалыгъэхэм ашыгъэсэгъэнхэ фае!» зыфиорэр шу альгэгоу спортсмен ныбжыкіхэр пүгъэнхэм фэлорышэ, — кылуагъ Къумпиль Мурат.

Къэралыгъо Думэм идепутат зэрэхигъэунэфыкыгъэмкіе, Урысыери, зэрэдунаеу зыпштэкіе, самбэмкіе Мыекъопэ еджапіэр анах пэрытхэм ашыц. Мыш щагъэсэгъэ спортсменхэр СССР-м, дунаим, Европэм ячемпионатхэм, Урысые Федерацием зэхиэгъэ зэнэкъокуухэм бэрэ щаткылаугъэх, я 2-рэ, я 3-рэ чыпіэхэр къащахыгъэх. Спортыр зикласэхэр непи самбэмкіе гэхъагъэу тиспортыменхэм ялхэм аргушахо, Адыгеим спортсмен ныбжыкіхэм зэнэкъокуу зэфэшхъафхэм теклоныгъэхэр къащыдахых.

— Урысыем самбэмкіе и Мафэ фэшл джыри зэ сышуфэгушо, спортымкіе анах лъэгэпшахохэм анэсийнхэу тренерхэм, спортсменхэм сафелью, ветеранхэм псауныгъэр пытэ ялнэу, ягъашлэ къыхэе хүнэу афэсэло! — афэльэуагъ Хъасанэкъо Мурат.

Депутатхэм апай

Адыгэ Республика Совет — Хасэм ия 17-рэ зэхэсигъо 2022-рэ ильэсийм шэкъогъум и 18-м зэхаштэ.

Ioftyoxhеу зытегуущыгъэштхэм мыхэр ахагъэхъагъэх: къыкэльлыкъохэрэ законопроектхэм ятлонэрэу ахэпльэгъэнэ: «Адыгэ Республика Совет и Закон заулэмэ зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэр», «Адыгэ Республика Совет и Закон эн «Социалнэ лъэнкъомкіе къэралыгъо полномочиехэр чыпіэ зыгъэлорышэжэйным икъулыкъуух афэгъэзэгъэнхэр» зыфиорэм зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм ахыллагъ» зыфиорэр; къыкэльлыкъохэрэ законопроектхэм алерэу ахэпльэгъэнэ: «Адыгэ Республика Совет 2023-рэ ильэсиймкіе ыкы 2024-рэ, 2025-рэ план чэзыуухэмкіе иреспубликэ бюджет ехыллагъ; «Адыгэ Республика Совет шоки зимиэ медицинэ страхованиемкіе и Чыпіэ фонд ехыллагъ» зыфиорэр; джаш фэдэу Адыгэ Республика Совет и Законхеу «Адыгэ Республика икъэралыгъо мылкуу игъэзекон ехыллагъ», «Адыгэ Республика гъэсэнгъэр зэрэшызэхэшагъэм ехыллагъ» зыфиорэрэм зэхъокыныгъэхэр афэшыгъэнхэр ыкы нэмийк! Ioftyoxhе.

Зэхэсигъо сыхъатыр 10-м аублэшт. Ар зыщыкъоштыр А. С. Пушкиным ыцлэкі щит Урыс къэралыгъо драматическэ театэр ары: къ. Мыекуапэ, Пушкиним иур., 179.

Адыгэ Республика Совет — Хасэм и Тхъаматэ Владимир НАРОЖНЭР

ШэкІогъум и 17-рэ полицием иучастковэ уполномоченнэ и Маф

Цыфхэм ягуpsэфыныгъэ къаухъумэ

Полицием иучастковэ уполномоченнэ и Мафэ хабзэ зэрэхъугъэу ильес къэс шэкІогъум и 17-м Урысыем щыхагъеунэфыкы. Мы мафэм къулыкъум иофишІехэм, джащ фэдэу ветеранхэм афэгушлох, зиофишІенкэ къахэштыгъэхэр щитху тхылхэмкэ ыкИи тынхэмкэ къыхагъэшых. Ащ нэмикеу къулыкъур ахызэ хэкіодагъэхэр агу къагъекъижых.

Ильеси 7 хъугъэу ищыхтху аригъяозэ Адыгеим иполицеи иуполномоченнэ участковэу Йоф ешІэ Дмитрий Садовниковым. Урысые зэнэкъокью «2022-рэ ильесым и Народнэ участковэ» зыфиорэм ишъолъыр едзыгъо теклонигъэ къышидихыгъ.

Уполномоченнэ участковэм пшъерлыбы и, ау цыфхэм яфитыныгъэхэр къеухъумэгъэнхэр ары анах шхьылээр. Ащ хахэе бзэджэшлагъэхэр къыхэгъэштыгъэнхэр, административнэ протоколхэр зэхгэшгэцгээнхэр, мэфек йофтхъабзэхэм язэхэшэнкэ цыфхэм ящинэгъончагъе къеухъумэгъэнир, зэлхыгъэ унхэм ашыпсэурэ бысымхэм ядаохэр эзхэфыгъэнхэр ыкИи нэмикеу.

Къулыкъум итарихъ къышежъэрэр

Полицием иучастковэ уполномоченнэ и Мафэ итарихъ лъапсэ къышежъэрэр лшэштгъу пчагъэкэ узекіелбэжьемэ

Фаехэр зэкІэ полицием иучастковэ уполномоченнэу лэжъэн альэкІыщтэп. Ащ пае апшъэрэ юридическэ гъесэнгъэ ыкИи физическэ ухъазырынгъэ дэгъу илэнхэ, цыфхэм ипсхикэ зыпкытынгъэ илэн фае, цыфхэм йоф адашІэнхэмкэ лыблэнагъэ ыкИи щэгъэ ин ахэлъынэу щит. Мы къулыкъур къыхэзыххэрэм зыщагъэгъупшэ хъущтэп участковэм пчэдыхъым сыхъатыр 8-м къышегъэжъагъэу пчыхъэм сыхъатыр 10-м нэс ыкИи къехъоу йоф зэришІэрэр.

ары. Я XVI-рэ лэшІегъум Иван Грознэр унашъом кээтхагъ хэбзэхъумаклохэм ахахъэу урам лыпплаклохэм якулыкъу агъепсынэу. Я XVII-рэ лшэлгъум полицием иучасткэхэм япхыгъэу пристав къулыкъур агъепсыгъ. Ащ иофишІехэр къалэм иурамхэм атехъухъэхэрм алтыпплэштигъэх. Къоджэ псэуплэхэм земскэ участковэхэм япшэхэр ашылагъэх, ахэм правэм ылъеныхъокэ упчлэу къеуухъэрэр зэхафы-

щтыгъэ, апэр хынкум унашъохэр ашыщтыгъ.

1923-рэ ильесым шэкІогъум и 17-м советскэ хабзэм ильхан РСФСР-м хэгъэгу клоц къулыкъум и Народнэ комисариатхэм «Инструкция участковому надзирателю» зыфиорэр агъепсыгъ. Ащ епхыгъэ документыр лъапсэ фэхъугъ советскэ милицием иучастковэхэм янинститут хэхъонигъэхэр егъешыгъэнхэм.

1930-рэ ильесым участковэ лыпплээн ІенатІэр милицием иучастковэ инспекторкэ зэблахъугъ, нэүжум 1939-м — участковэ уполномоченнэкэ.

1993-рэ ильесым икІерыкІэу «милицием иуполномоченнэ инспектор» цэр фаусыжыгъ.

2000-рэ ильесым милицием иуполномоченнэ участковэ ашыгъ. 2011-рэ ильесым Урысыем и МВД исистемэ зэхъокыныгъэхэр зыфашым полицием иуполномоченнэ участковэ агъэпсыжыгъ.

Фаехэр зэкІэ полицием иучастковэ уполномоченнэу лэжъэн альэкІыщтэп. Ащ пае апшъэрэ юридическэ гъесэнгъэ ыкИи физическэ ухъазырынгъэ дэгъу илэнхэ, цыфхэм ипсхикэ зыпкытынгъэ илэн фае, цыфхэм йоф адашІэнхэмкэ лыблэнагъэ ыкИи щэгъэ ин ахэлъынэу щит. Мы къулыкъур къыхэзыххэрэм зыщагъэгъупшэ хъущтэп участковэм пчэдыхъым сыхъатыр 8-м къышегъэжъагъэу пчыхъэм сыхъатыр 10-м нэс ыкИи къехъоу йоф зэришІэрэр.

Адыгеимкэ теклонигъэ къидихыгъ

Ильеси 7 хъугъэу ищыхтху аригъяозэ Адыгеим иполицеи иуполномоченнэ участковэу йоф ешІэ Дмитрий Садовниковым. Урысые зэнэкъокью «2022-рэ ильесым и Народнэ участков» зыфиорэм ишъолъыр едзыгъо теклонигъэ къышидихыгъ.

АР-м хэгъэгу клоц йоффхэмкэ и Министерствэ ипресс-къулыкъу кызэршцауагъэмкэ, зэхуягъэ онлайн-мэкъэтынм изэфхэсийжхэмкэ Адыгеимкэ теклонигъэр къидихыгъ Урысые зэнэкъокью ияшэнэрэ клоух едзыгъом ащ Адыгеир къышингъэлъэшьощт.

Дмитрий Садовниковыр 2009-рэ ильесым къышегъэжъагъэу хэгъэгу клоц къулыкъум иорганхэм йоф ашшээ, полицием иучастковэ уполномоченнэу зылажъэрэр 2015-рэ ильесым къышегъэжъагъ. ИофишІенкэ къэгъэлъэгъон дэгъухэр зэрилхэм фэшІ АР-м хэгъэгу клоц йоффхэмкэ и Министерствэ ыкИи УФ-м и МВД иотделэу Мыецъопэ районым щыэм яштихъу тхылхэр мымакіэу къырафгъэшьошагъэх.

Д. Садовниковым иофишІенкэ анах гъехагъэу къыхигъэштырэр зэлхыгъэ администривнэ участкэм Ѣылсэурэ цыфхэм лытэнигъэрэ цыхъэрэ къызэршфашигъэр ары. Джащ фэдэу Мыецъопэ районэу зэлхыгъэм бзэджэшлагъэхэр ыкИи хэбзэукъонигъэхэр къашымыгъэхагъэнхэр ишъэрэль шхьалэу ельытэ. Ашкіэ къидэху-рэр бэ.

КИАРЭ Фатим.

ЛъЭПКЬ ШЭЖЬЫР, ЩЫНЫГЪЭР

ЛЭШЛЭГҮХЭР ЗЭЗЫПХЫГЪЭ ЦЫФ

Къокыплем щыпсэурэ лъЭПКЬ хэм яискусствэкэ Къэралгъо музейн и Темир-Кавказ къутамэ къэгъэльэгъоныр къышызэуахынымкэ фондэй «Хэгъэгум итарихъ». Урысыем итарихъ обществэ икъутамэй Къэбэртэе-Бэлькъарым щыэр лэпьиэгүй къыфэхъугъэх.

Пкыагы 200-м нахьыбэ музейн къышагъэльгэх. Я XIX-рэ ллэшэгъум иапэрэ кілъэнэйко ашыгъэ сурэтхэр, лъЭХъанеу таизхэтим исуретышхэм яискултурнэ, нэмикл произведениехэр, тхылхэр музейн щытэгъуух.

Къэбэртэе-Бэлькъарым и ЛъЭПКЬ музей, Къэбэртэе-Бэлькъарым къаугупшысыгъэ яискусствэмкэ имузееу А. Д.

Ткаченкэм ыцэ зыхырэр, Адыгэ Республика и ЛъЭПКЬ музей, Адыгэ Республика и ЛъЭПКЬ тхыльеджапэ, Адыгэ Республика исурэт къэгъэльэгъуапэ, Дагыстан, Урысыем и Къэралгъо тхыльеджапэ, Краснодар краим, Мыеекъолэ районим, Къокыплем щыпсэурэ лъЭПКХЭМ яискусствэкэ Къэралгъо музейн и Темир-Кавказ къутамэ, фэшъхаффхери къэгъэльэгъоным изэхэшэн хэлэжагъэх.

Къэгъэльэгъоным икъышэуухын

Адыгэ Республика культурэмкэ иминистрэ игуадзэу

Апэрэ адыгэ-къэбэртэе шынныгъэлэжъэу Нэгъумэ Шорэ ишынныгъэ фэгъэхыгъэ къэгъэльэгъонир Мыеекъуапэ къышызэ-луахыгъ.

Кушъу Светланэ, музейн ипащэу Шыэуапцэкъо Аминэт, музейн ипащэ игуадзэу Илья Зайцевыр къэгъэльэгъоним икъышэуухын фэгъэхыгъэ зэхахъэм къышыгущыагъэх. Адыгабзэки, урысыбзэки зэхахъэр куагъэ. Музейн илофышэу Къудаикъо Юрэм, фэшъхаффхери зэхэшэн юфхэм чанзу зэрэхэлжъагъэхэр къыхагъэшыгъ.

«АДЫГЭХЭМ ЯТАРИХЬ ЯТ»

Нэгъумэ Шорэ адыгэхэм ятарихъ ятэу зэральтиэрэ, къэгъэльэгъоним арэущтэу зереджагъэхэр зэхахъэм бэмэ щихагъэунэфыкыгъ. 1840-рэ ильэсэм Ш. Нэгъумэм адыгэ грамматикэм фэгъэхыгъэ юфшагъэр ыухыгъ. Къэбэртэе-Урыс гущынальэри ыгъэхвазыргъ — гущыэ мини 4-м нахьыбэ зыдэт тхылтыр къидигъэкыгъ.

Нэгъумэ Шорэ 1794-рэ ильэсэм чьэпьюгъум и 5-м Пятигорскэ къышыхъугъ. Динлэжъэу еджагъ, Урысыем идээ куулыкъур щихыгъ. Ишьэрэльхэр дэгъюу зэригъэцакэхэрэм фэшорден ыкыл медальхэр къифагъэшшошагъэх. Анахъэу цэрило зэрэхъугъэр тарихъим, бзэм язэгъэшлэнкэ юфшагъэу илэр ары. «Адыгэ лъЭПКХЭМ ятарихъ» зыфиорэ тхылтыр 1838-м ытхыгъ.

ЛъЭХъэнэ чыжъэм уфызэглээхыгъэ, Нэгъумэ Шорэ илофшагъэхэм осэ ин афэошы.

ДЖЭРЗЫМ ХЭШЛЫКЫГЪЭХЭР

Скульптор 1епэласэхэм Ш. Нэгъумэм ехыилэгъэ юфшагъэу къагъэльгэхэр маклэп. ЛъЭПКЬ шуашэр къешэлкыгъэу музейн къышагъэльгэхэр дахэ. Г. Паштэм 1988-рэ ильэсэм шынныгъэлэжым исурэтэу ышыгъэр тарихъим инэклубъюхэм ашыщ.

А. Пушкиныр, Ш. Нэгъумэр

Тхэкъо цэрилоу А. С. Пушкинэмэ Ш. Нэгъумэмэ язэу-кэгъу фэгъэхыгъэ юфшагъэхэр гъэшэгъоних. А. Пушкинэмэ Ш. Нэгъумэмэ язэдэгущыгъэу зэрэхорэ шыкъэр скульпторым, суретышым къагъэльгэх. Адыгэхэм ацэ дунаим шуукэ щызыгъэу. А. Пушкинэм ынэгүү уклагъэрэ, псэзыпйт игүүшэхэр зэхэхыхэешигъо охьу.

ЛъЭХъэнэ чыжъэм уфызэглээхыгъэ, Нэгъумэ Шорэ илофшагъэхэм осэ ин афэошы.

Мыеекъуапэ изыгъэпсэфыпэ парк Нэгъумэ Шорэ исаугъэтэу дэтыри нэгум къыкъеуцо. Сурэтхэр зышыгъэхэ И. Балицкэм, М. Тхакумашэм, З. Озым, нэмикхэм яофшагъэ огъэльялпэ.

ТХЫЛТЬЫР ШЫННЫГЪЭМ ИЛУНКЫЫЗ

Тхылхэм якъэгъэльэгъон зэгъэфагъэу музейн щыгъээпсэгъ. Шыэуапцэкъо Аминэт къызэриуагъэу, тхылль пэпчье тарихъ ил.

Адыгэ Республика икъушэхэм икъэлэцыкъу еджапэу ЛъЭЦЭРЫО Кимэ ыцэ зыхырэм икъэлээгъаджэу, сурэтшыцэрилоу Абрэдж Гощэфыж къэгъэльэгъоним еплызэ гущыгъэу тыфэхъугъ.

— Искусствэм упильмэ, гуцлысэхэр озыгъэшырэ къэгъэльэгъонуу зэхахъэр плъытэн фэе. Тарихыимрэ искуствэмэрэ зэрээхыгъэхэм талэкли сыдэлжэхэшт. Щынныгъэм ехыллэгъэ къэгъэльэгъоним угээгъуаза, — **къытиуагъ Абрэдж Гощэфыж.**

Ижыкъиэ адыгэхэм яшэу яагъэм, шхончаохэм агъэфедштыгъэ пкыагъохэм, топышэхэм, фэшъхаффхэм уялтызэ, непэрэ щыкъэлэ-псэукъэм гур фэошэн, ллэшэгъуухэр зэогъапшэх. Ишүшлагъэкъ непи къытхэт Нэгъумэ Шорэ фольклорым къыхихыгъэр лъЭПКЬ творчествэм лъапсэ зэрэфхэхъугъэр музейн икъэгъэльэгъонхэм къахэшь.

Шэкъогъум и 30-м нэс къэгъэльэгъонуу «Адыгэхэм ятарихъ ят» зыфиорэр музейн щыкъошт. Зэхэшакълохэм тарихъир, искуствэр, шынныгъэм ихэхъонигъэхэр зышлэгъэшэгъонхэр рагъэблахъэх.

ЕМТЫЛЛЬ Нурбый.

ГъэхъэгъэшПухэр ышыгъэх

Мыекъопэ гурит еджаплэу N 3-м икэлэеѓэ-логопедэу Анна Гасий Урысые зэнэкъокью «Инвапрофи» зыфиорэм хэлэжьагь ыкы ящэнэрэ чыплэр кыщыдихыгь.

Сэкъатныгээ зи-
и ыкы зипсауны-
гъеки илэгъухэм
акимыхъэрэ кэлэ-
цыкъухэм адэлэ-
жъэрэ гэсэнгъэ-
реабилитационнэ
организацихэм тоф
ащызышIэхэрэм
апае зэнэкъокъур
зэхашгъагь.

Аннэ уцугъоу
«Социально-педаго-
гическое сопрово-
ждение» зыцэм
хэлэжьагь. Проект
тофшэнэу «Исполь-
зование мнемота-
блиц в работе с
обучающимися с
задержкой психи-
ческого развития»
зыфиорэр кыгъэ-
лэгъуагь.

Мыекъупэ кы-
гээжъыгъеу кэлэ-
еѓэдже пэртыр
икэлэеѓаклохэм
ахэт. Гуфбэнгъэ
хэльэу иофшэп-
хэр, ригъэджэрэ кэлэеѓаклохэр
ащ пэгъоклыгъех. Кызыкъожыгъ-
гэм щегъэжъагьеу гупшысэу
кыфбэнгъэхэм ташигъэти-
загь.

Аннэ апшэрэ гэсэнгыгиту
зэригъэгъотыгь. Гурит еджаплэр
кызызехүм Адыгэ къералыгьо
университетым чэхъагь. Биоло-
гиимкэ ыкы химиемкэ кэлэ-
еѓаджэу 1998-рэ ильэсэм
Мыекъопэ гурит еджаплэу N 15-м
хулагь. Ащ тоф шишээ Ростов
къералыгьо кэлэеѓаджэу уни-
верситетым заочна шыкыем
тетэу чэхъажьагь ыкы логопед
санхьат илэу кыуухыгь.

Логопед сэнхьатым нахь
зэрэфэ ёщагьэр
кыгургуулагь, 2001-
рэ ильэсэм Мыекъопэ гурит еджаплэу N 3-м хулагь.
Ильэс 21-рэ хуу-
гъеу иштихуу ари-
гъалозэ илэгъухэм
акимыхъэрэ кэлэ-
цыкъухэм гуф-
бэнгъэ илэу тоф
адеше.

— Зиакъылкэ
илэгъухэм акимыхъ-
хъэрэ, тхэнимкэ
ауж кынэрэ, макъэ-
хэр икъу фэдизэу
зэхэзимыгъихъэрэ,
къегущыэ зыхуукэ
зэшүанхэрэ кэлэ-
цыкъухэм ары тоф
зыдашIэхэрэр.
Ыпеки логопед зи-
шкыкэгъэ сабийхэр
сэ кыххэсхыгь.

гъэх. Апэрэ классым кычла-
хъэхэрэ е кэу къаклохэрэр
сүүпльекъуутыгъэх. Джи аужы-
ре ильэхэм диагностика ыкы
консультирование зыщашире
республикэ гупчэм медицинэ
ыкы психолого-педагогиче-
скэ комиссием кэлэццыкъухэр
еупльекъух, ащ кыгъельэгъогъэ
зэфэхъысжъхэр айгъхуу гурит
еджаплэм къекъуалэх. Іпъягъу
зишкыкэгъэ кэлэеѓаклохэр,
ны-тихэр руразэхэм, сэштэх.
Психологым, логопедым, соци-
альнэ кэлэеѓаджэм ахэм тоф
адаше, — **ело тигуущыгъу.**

Непэрэ мафэм ехүулэу кэлэ-
еѓэдже пэртырим кэлэццыкъу

31-мэ тоф адеше. Нэбгыре
пэпчь илажьэм елтытыгъэу
куп-купэу ахэр гошыгъэх. Хэу-
шъхафыкыгъэ программэм
тетэу егъэджэнхэр зэхечэх.
Кэлэеѓакло пэпчь еклонлэкэ
гъэнэфагъэ егъэфедэ. Уис-
нэхьат шу умыльэгъоу, кэлэ-
цыкъухэм уафэмэшагъеу тоф
адэвшен плъэкъытэп.

— Сишэнэгъэхэм ахэзгъэ-
хъоныр, ащкэ кэлэццыкъу-
хэм садэгожэнир сипшъэриль
шъхъааэу сэлштээ. Сабийм гу-
кэлэуигъэу, фыштыкэ дэгъоу
фууилэр кыгургуулон фае.
Зисауныгъэкэ илэгъухэм тээкү
ауж кынэрэ кэлэццыкъухэр

КИЙ КОНКУРС ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ДОСТИЖ

«ИНВАПРОФИ»

ОТНИКОВ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ И ТРЕАБИЛИТАЦИОННЫХ
ОРГАНИЗАЦИЙ ДЛЯ ЧЕЛОВЕКОВ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ

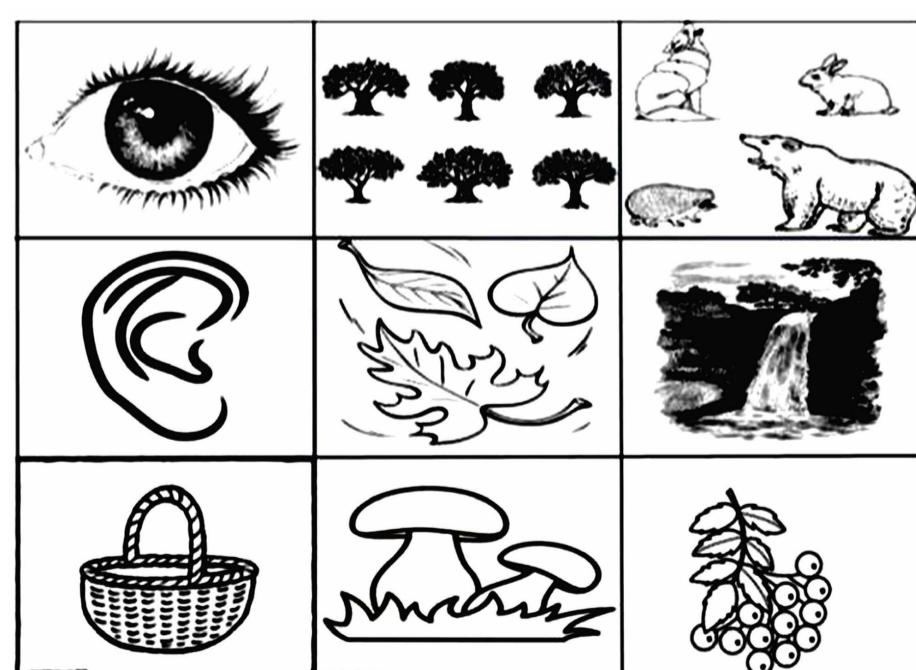

дэхээ зиакъылкэ илэгъухэм
акимыхъэрэ кэлэццыкъухэм
яшэнэгъэхэм зэрахэзгъахъорэр
ары зэнэкъокъум сыйкызыг-
тегущыагъэр. А методикэр
жюриим хэтхэм агу рихыагь. Аш
ишуагъэкэ кэлэццыкъухэм зэра-
гъашэрэр нахь агу кынэжьы,
абзэ псыхъагъэ мэхьу. Гуцыэм
пае, кэлэццыкъур сурэтим зе-
пплыкэ ылэгъуун, зэхихын,
пхэшхъээ-мышхъэу ыгъоин
ылэкъытхэр зэхедзых, къелх.
Джаш фэдэу сурэтхэмкэ усэхэм
къяджэнхэр, рассказ цыкъухэр
зэхагъэуонхэр есэгъасах, —
ело Анна Гасий.

Зэнэкъокъум зэрэхэлэжьа-
гъэр джыри бэрэ ыгу кыкы-
жыгь. А мэфитлур уштыплэу
зэрэццэгъэр, ау ыпэкэ кы-
зэрэшхъапэштэй, шыгъабэ
зэрэхихыгъэр кыуагь. Бзыль-
фыгъэм изэхашэ игъуанкъэхэр
нахь кызээлихыгъэхэу, зэнэ-
къокъум тапэкэ ыгъэфедэн
ылэкъынэу кыхигъэшгъэр бэу
ельтигь. Зэхэшаклохэм, кы-
делагъэхэм, зыгъекуагъэхэм
зэрафэрэзэр тигуущыгъу кы-
хигъэшгъигь. Ежыркэ анахь
мэхъанэ зиэр къежэрэ кэлэ-
еѓаклохэм гъэхъэгъэшүхэр
иэу зэрахэхъажыгъэр, шыкы-
амалыкэхэр кызфигъэфедэхэ-
зэ тоф зэрадишштэй ары.

Анна Гасий тигуу кыддеиэу
тыфгушю, тапэкки гъэхъэгъэ-
шүхэр ышынхэр, исэнхьат
гухахьо хигъуатээ ыпекэ лы-
котэнэу фэтэо!

ДЕЛЭКЬО Аннет.

Мнемотаблицэхэр згъэф-

УФ-м и Следственнэ комитет исследований Гъэорышаплэу АР-м щылэм къеты

Ишхъэгъусэ ыукыжьыгъ

УФ-м и Следственнэ комитет исследований Гъэорышаплэу АР-м щылэм Мыекъопэ районамкэ исследований отдел исследователь мыш щыпсэурэ ильэс 50 зыныбжь хульфыгъэр ыгъэмысагъ, ышээ цыфым ипсауныгъ зэрар зэрэрихыгъэм, аш къыхэкэу идунай зерихъожыгъэм афэш.

Следствием зэригъэунэфыгъэмкэ, 2022-рэ ильэсм шэккогъум поселкэу Камменомостскэм дэт иунэ хульфыгъэр чэсэу ишхъэгъусэрэ ежыррэ азыфагу зэгурмынтыгъэ къитэджагь. Аш къыхэкэу хульфыгъэм ишхъэгъусэ лякъоки, лэки утынхэр риҳыгъэх. Шьюбжэу тещагъэхэм къахэкэу бзыльфыгъэм ыпсэ хэкыгъ. Хадэр ыгъэбылы шоингоу хульфыгъэм иавтомобилэу «Газелым» ар ригъэгъуальхи, псыхъоу Шхъэгуашэ ыщи, хидзагъ. Нэужым ишхъэгъусэ клодыгъэу, ымыгъотижъэу иахылхэм ариуагъ. Ятлонэрэ мафэм поселкэм щыпсэухэрэм бзыльфыгъэм ихадэ псыхъом инэпкэ дэж къышацтогъ.

Игъом ыкчи 16-ийн эсэнгээ ин ахэльэу отдельным исследовательхэм, следственнэ Гъэорышаплэу икриминалистхэм лажээ зиэр агъэунэфыгъыкчи къаубытгъ. Хульфыгъэр ышагъэм еуцолгэжыгъ, уголовнэ тоф аш къифызэуахыгъ.

Транспортыр Iуафыгъэу егуцафэх

УФ-м и Следственнэ комитет исследований Гъэорышаплэу АР-м щылэм Мыекъопэ районамкэ исследований отдел ильэс 16 ыкчи 17 зыныбжь итэхъю нэбгыритгум альэнхыкъокэ уголовнэ тоф къизэуихыгъ. Зэрэшгэхээ зэхэт купым автомоби-

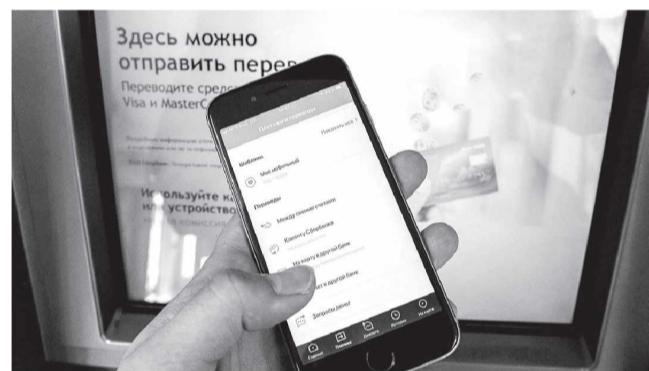
лыр зэрэуафыгъэм фэш ахэр агъэмысэх.

Следствием зэригъэунэфыгъэмкэ, 2022-рэ ильэсм шонгъюм пхъэм хэшхыгъигъэ пкыгъохэр къизщыдагъэгъирэ цехэу Камменомостскэм дэтим ипащэ иавтомобилэу «Урал-375» ыкчи «УАЗ-31512» зыфиохэрэм къараачьыхъан мурад яеу итажохэм тофыгъэх.

Мы уахътэм ехъулэу уголовнэ тоф къизэуахыгъэмкэ зэхэфынхэр рагъеклохъ.

Банкым исчет етыгъуагъ

Тэхъутэмькое районам ит къуаджэу щындже щыпсэурэ зыныбжь имыкуюгъэм зыгорэм имылькоу банк счетым ильыгъэр къизэритьгъэм фэш УФ-м и Следственнэ комитет исследований Гъэорышаплэу АР-м щылэм и Тэхъутэмькое следственнэ отдел уголовнэ тоф къизэуихыгъэр ыклем фэкъуагъ.

Следствием зэригъэунэфыгъэмкэ, 2022-рэ ильэсм шонгъюм Тэхъутэмькое дэт общественнэ чыпэ горэм дэж итажохэм мобильнэ телефонир къышигъотыгъ ыкчи зыпарэми макъэ римыгъэлоу ёжь зылэкигъэхагъ. Телефоным пышэгъэ банкым икартэ ахъшээ зерилтыр къизешэм, мобильнэ банкыр къызфигъэфедээ аш ильгъэр сомэ мини 8 хүүрээр инэуасэ горэм икартэ ригъэхагъ ыкчи ахъшэр ежхэр зыфаем пэуагъэхагъ.

Щындже щыщ итажохэм къифызэуахыгъэ уголовнэ тофыр хыкум фагъэхыгъ.

Экстремист организацием тоф щишигъэштыгъ

Адыгейм щыпсэурэ хульфыгъэрэ ильэс 60 зыныбжьым экстремист организацием тоф зэрэшигъэштыгъэм къыхэкэу УФ-м и Следственнэ комитет исследований Гъэорышаплэу АР-м щылэм ыгъэмысагъ.

Щынэгъончъэнэмкэ федеральнэ къулыкъум и Гъэорышаплэу АР-м щылэм къыгульохъе материалхэмкэ уголовнэ тоф къизэуахыгъ.

Следствием зэригъэунэфыгъэмкэ, Мыекъупэ щызэхэгъэ «Свидетели Иеговы» зыфиорэ дин организацье «Управленический центр Свидетелей Иеговы в России» зыфиорэм хэтийэ, 2017-рэ ильэсм Интернетир къызфигъэфедээ приложениеу «Zomm» зыфиорэмкэ зэхэсэгъохэр аш зэхищэгъыгъ, хэбзэнчээ тоф зышээрэ организацием цыфхэр нахьбээх хишэнхэм епхыгъэу тофхэбээ зэфэшхъафхэр ригъеклохъ.

2017-рэ ильэсм УФ и Аппшэрэ хыкум ыпшэкэ зигугуу къэтшыгъэ организациер зэрээфишыгъэр

хульфыгъэм ышээзэ, хабзэм димыштэрэ зеклиаклэхэр зэрээрихъагъэм фэш уголовнэ тоф къифызэуахыгъ. Мы уахътэм ехъулэу зэхэфынхэр makloх.

Документ нэпцхэр ыгъэпсыгъэх

УФ-м и Следственнэ комитет исследований Гъэорышаплэу АР-м щылэм тоф хыльэхэм язэхэфынкэ иотдел гъэсэнгъэ зыщызэрагъэгъотырэ унэ учреждением идиректорэу тоф зышэштыгъэм къифызэуахыгъэ уголовнэ тофым ихэпльэн ыухыгъ.

Хабзэр ыуквуу коммерцием ыльэнхыкъокэ къуальхээ зэрштагъэм, документ нэпцхэр зэригъэпсыгъэм къахэкэу хульфыгъэр агъэмисэ.

2020-рэ ильэсм жыонгыуаклэм къыщгэжъагъэу 2021-рэ ильэсм мэзаем нэс директорэу тоф зышэштыгъэм хэбзэнчээ ахъшэр къаихызэ водительхэр ыкчи тракторист-машинистхэр еджахъэхэу тхыль нэпцхэр аритыгъэхэу следствием ыгъэунэфыгъ. Зэклэмкэ хэбзэнчээ сомэ мин 55-м ехъу къаихыгъ.

Хульфыгъэм къифызэуахыгъэ уголовнэ тофыр хыкум фагъэхыгъ.

Үүкын мурад Iагъ

УФ-м и Следственнэ комитет исследований Гъэорышаплэу АР-м щылэм Мыекъупэ щыпсэурэ ильэс 60 зыныбжь хульфыгъэм уголовнэ тоф къифызэуахыгъэр зэхисгыгъ. Цыфыр үүкын мурад зэриагъэм къыхэкэу ар агъэмисэ.

2022-рэ ильэсм, жыонгыуаклэм лажээ зиэрэг агъэунэфыгъэр инэуасэхэм адешъозэ, ахэм ахэсигъээ бзыльфыгъэ горэм щыхи, шъэжъыемкэ хэпэйджагъ. Бзыльфыгъэр унэм къичи 16-ийн ышээгъэу къифэхъунхэу гүнэгъюхэм адэжэ чыагъэ. Аш ишшагъэлээ бзыльфыгъэр үүкын гүхэлээ зиэрэгээ бзэджашэм имурад къыдэхъүэл.

Уголовнэ тофыр хыкум фагъэхыгъ.

Нэкүбгъор къэзигъэхъазырыгъэр КИАРЭ Фатим.

